

cadena, encara am pesadesa per l'horrible somni. La mortalla s'esquina. És el campi-qui-pugui.

Per què aquest desastre? Per què aquesta fugida? Per què l'unitat a Espanya és fictícia i sa població un esbars. D'extrem a extrem del territori, res que lligui: sols Madrid que explota. Sota la bandera que ns cobreix i el funcionari que per igual ens corca, les diferències de raça permaneixen tant irreductibles com si s tractés de pobles llunyadans. Les revoltes s'ofegaren en sang; més, ensagnada, la terra ha seguit criant els mateixos pobles, am la mateixa dessemblança; i són, abans com ara, cervells oposats els que ls animen i cors contraris els que bateguen sota llurs pits. Entre l'home d'Andalusia i el de Catalunya, quin abisme! Escolteu el cant planyivol que ressona per aquelles montanyes escalfades i compareu-lo amb el dels nostres homes de les serralades pyrenenques. Escolteu el *cante*, ple d'oriental deixadesa, farcit d'ornaments a l'entorn d'una melodia, arabe en sa forma i en sa essència, tot marcat amb el sagell de l'Àfrica; i escolteu la cançó d'agresta dolcesa que entre abets i faigs gorgegen aquí els pastors: és fresca i aromatica com el lloc de naixença; si a voltes la violència hi llampega, és pera la patria; i allà al vesprejar, prop dels puigs altivols, sentireu reftar a les noies, entre l *Comte Arnau* i la *Nina encantada*, la malinconia del *Plany*:

Catalunya en altre temps
ella sola s governava
i es feien les seves lleis
en sa llengua i no en cap altra.
Plora, plora, Catalunya,
que ja no t governes ara!

Desde ja fa massa temps
estrangers són que la manen
i en llengua estrangera s fan lleis
que a la nació són contraries.
Plora, plora, Catalunya,
ja que t doblegues encara!

D'això an els heroes castellans, quina distancia!

I no és pas que l'Estat no s cuidi d'esbandir les gestes! Afanyós per emmotllar consciències, fa una ciencia al seu ús, una historia oficial, una geographia oficial, una sociologia oficial; i masega les intelligències jovenivols pera desenrotllar-les a